

Dünyanın en eski kılıcı

ÖZGEN ACAR

ANKARA - Malatya Aslantepe Höyüğü'nde bulunduğu öne sürülen, dünyanın en eski kılıçlarından biri çarşamba günü Münih'te 80 bin Avru'ya (yaklaşık 150 milyar liraya) satışa çıkıyor. Aslantepe İtalyan Kazı Heyeti Başkanı Prof. Dr. Marcella Frangipane, kılıcın "sahte", müzayede evi sahibi Wolfgang Hermann, "özgün" olduğunu savlıyorlar. Tartışma yaratan kılıcın sahteliği kesinleşirse müzayede evi güç durumda kalacak. Özgün ise Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın Türkiye'den kaçırılan kılıcın satışını askıya aldırması gerekecek. Kılıcın satışının, Roma'da yarın açılacak olan "Aslantepe" sergisine rastlaması da ilginç!

Tarihsel silah, savaş malzemesi, silah, madalya uzmanı Münih'teki "Herman Historica" adlı kuruluş, 13 Ekim Çarşamba günü 47. müzayedesini yapacak. Katalogda, "Aslantepe'den (eski adı Melid) İÖ 3350-3000 yılları arasında yapılmış dünyanın en eski kılıçlarından birinin" satılacağı açıklandı.

Malatya yakınındaki Aslantepe Höyüğü'nde kazılara 1932'de Fransızlar başlamış, kazıları 1983'ten sonra La Sapienza Üniversitesi adına Prof. Dr. Alba Palmieri 1990'da ölümüne değin yürütmüştür. Anadolu-Mezopotamya bağlantısının önemini vurgulayan çeşitli dönem buluntuları arasında saray, tapınak ve çeşitli yapılar ortaya çıkarılmıştır. Palmieri'nin buluntuları arasında İÖ 3300-3000 yıllarına tarihlenen çeşitli kılıç ve mızraklar da yer alıyor. Dünyada bilinen en eski kılıçlar olarak nitelenen bunlara ek olarak, bugünkü kazı başkanı Prof. Marcella Frangipane de çeşitli sayıda kılıç ve mızrak bulmuştur. Bu kılıçlar, Malatya Müzesi'nde sergileniyor.

Prof. Frangipane bir makalesinde şöyle diyor: "Bu tip silahın şimdiye kadar bilinen eski örneklerini oluşturan kılıçlar, tek bir parçaya dökmedir ve oyma yoluyla sahte kabartma olarak (kakma) elde edilmiş şeritlerle bezeli düz bir sipertli kabzaya sahiptirler. Kılıçlardan üçünün sapları üstünde, alması küçük üçgen sıralardan oluşan gümüş kakma bir bezemesi vardır; bezeme, kılıçlardan birinde, bütün sipertli kabzayı örten üç şerit üstünde sıralanmıştır, diğer ikisinde sapın kılıç namlusuna takıldığı yerin orta bölümüyle sınırlıdır. Bu iki kılıçtan biri, iki şerit üstünde, sokma kabartma bahlık kılıcı biçiminde çizili, çok incelikli bir bezemeye de sahiptir."

24 Eylül'de Aslantepe'de bağlantı kurduğumuz Prof. Frangipane, Münih'teki Aslantepe kılıcından söz edip katalogdaki resimleri gönderdik. Aynı gün şu yanıtı aldık:

"Gönderdiğiniz fotoğrafın aynısını bundan bir ay önce bir Alman gönderdiğinde görmüştüm. Ona söylediğimi size de söyleyeyim. Genel biçiminde bazı benzerlikler var, ancak Aslantepe kılıçlarıyla bağlantısı yok. İki yanının

► Aslantepe kazı başkanı Prof. Frangipane kılıca "sahte", müzayede evi sahibi Hermann "özgün" diyor. Kılıcın özgün çıkması olasılığına karşı Kültür Bakanlığı'nın bu satışı hemen askıya aldırması gerekiyor. Kılıç, Roma'da bu hafta açılacak "Aslantepe sergisi" ile eşzamanlı satışa çıkıyor.

KAKMA BEZEMELİ

Kılıç hakkında özetle şu bilgi veriliyor: "Tek parça dökme kılıç, arsenik içerikli tunçtan olup soğuk dövmedir. Düzeltilecek cilalanmış, oyularak kakma bezemeler yapılmıştır. Yassılaştırılmış olan keskin bölümün ucu kırık olup kayıptır. Yuvarlatılmış kabza da ortadan kırılır. Kabzası, gümüş kakma bezemelerle süslüdür. Yarım daireler, yuvarlaklar, üçgen ve piramit bezemelerin bazı kakmaları düşmüştür. Gün ışığına çıkan en eski kılıçların olağanüstü bir türüdür. En eski kılıçların Alacahöyük kazılarında bulunduğu bilinir. Ne var ki onlar, bu kılıçtan bin yıl daha gençtir. Eriyik bakura yüzde 2-3 oranında arsenik, kalayla birlikte eklenerek kılıcın sertliği sağlanmıştır."

bezemeleri ve profilindeki ayrıntılar tümünden farklı olup bir başka türden bir parça olmalıdır. Aslantepe'de bulunmuş olması olanaksızdır. Ören yeri, yılın her gününde ve gecesinde güvenlik altındadır. Ayrıca bu yeri rahatsız eden (kaçak kazı) bir ize de rastlanmadı. Ne olup bittiğini anlamış değilim. Son yıllarda ve aylarda Aslantepe kılıçlarının ün yapmasından sonra bazı kişiler bunların sahtesini yapıp para kazanmaya çalışıyor olabilirler. Kökensiz ya da Aslantepe kılıçlarıyla kıyaslanarak köken yaratılmış, bir özel koleksiyonda bulunan bir parça da olabilir. Bunu yapan kişi, kılıçların biçimi konusunda bilgi sahibi olmalı. Sahteyi, Aslantepe ile özdeşleştirip kazanç sağlamak istiyor olabilir. Bu saçma açıklamalara çok kız-

Frangipane'nin Aslantepe'de bulunduğu benzer kılıçlar.

mış olup bu hoş olmayan durumu Türkiye Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü'ne bildireceğim. Bir kez daha söylüyorum ki bu parçanın Aslantepe'den gelmesine olanak yoktur. Lütfen bu yasadışı eylemi ve yanlış haberleri durdurun, çünkü çok tehlikeli oluyor."

Bu yanıtı iletilip kılıcın özgünlüğünü tartışmaya açtığımızda müzayede evinin sahibi Hermann şu tepkiyi gösterdi:

"Cenevre'de Prof. Nicholas Koutoulakis'in, 1970'ten beri yoğun biçimde görüştüğü belli başlı Avrupa müzeleri bu kılıcı çok iyi biliyor. Kılıç, Almanya'da bir özel koleksiyoncuya geçince aynı tartışmalar sürmüştür. Bu nedenle şimdiye değin hiçbir yetkili bu kılıçtan herhangi bir kuşku duymamıştır. Olanak elverdiği kısa süre içinde, kılıcın metal analizini yaparak özgünlüğünü kanıtlayacağız."

Birkaç gün sonra kendisinden raporu istediğimizde, önerimiz üzerine kılıcın analize verildiğini, "Almanya'nın önde gelen antik metaller konusunda uzman Prof. Richter'den raporu beklediğini" bildirdi. Hermann, ayrıca Prof. Koutoulakis'in Roma'da Frangipane ile görüşmek istediğini, ancak telefonlarına yanıt alamadığını ekledikten sonra şunları söyledi: "Prof. Koutoulakis, Prof. Frangipane ile görüşecek, kılıcın özgünlüğü konusunda tüm gerekli analizler yapılacak, özgünlüğü için güvence verilecektir."

İşin bir başka ilginç yanı, şimdiye değin Aslantepe'de çıkan, Malatya Müzesi'nde sergilenen Aslantepe buluntularından 180 kadar yapıt bu hafta içinde Roma'da Prof. Frangipane gözetiminde hazırlanan sergide İtalyan sanatseverlere sunulacak. Kılıcın, açık artırma aynı günlerde satışa çıkarılması da dikkati çekiyor.

Münih'te satılacak kılıcın ön ve arka yüzleri.